

Κριτήριο Τράπεζας Θεμάτων: 15224**Θεματική Ενότητα: «ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ μου έδωσαν ελληνική»**

A1. α. Η γλώσσα είναι σημαντική ως δημιουργός αξιών και πολιτισμού, αφού είναι έννοιες στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους και δεν νοείται πολιτισμός χωρίς την ύπαρξη της γλώσσας. Η γλώσσα αποτελεί κατεξοχήν πολιτιστικό στοιχείο όλων των λαών. Το άτομο με τη βοήθειά της αποκτά κοινωνική άποψη, πλουτίζει τη σκέψη του, και δημιουργεί γνώση, επιστήμη και κοινότητες με κοινή δράση και παρελθόν. (58 λέξεις)

A1. β.

- Υπάρχει πολιτισμός χωρίς την ύπαρξη της γλώσσας. **Λάθος:** Πράγματι, δεν νοείται πολιτισμός χωρίς την ύπαρξη της γλώσσας.
- Με τη γλώσσα διευρύνουμε τη γνώση μας για την κοινωνία. **Σωστό:** Μέσω της γλώσσας κατορθώνει κάποιος να διευρύνει τις αντιλήψεις του πάνω σε κοινωνικά ζητήματα.
- Υπάρχουν δυο οπτικές για τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τη σχέση της γλώσσας με τον πολιτισμό. **Λάθος:** Οι μελετητές διαπιστώνουν τρεις οπτικές για τον τρόπο που καταλαβαίνουμε τη σχέση της με τον πολιτισμό.
- Η γλώσσα είναι και κώδικας επικοινωνίας. **Σωστό:** Η γλώσσα, ωστόσο, εκτός από φορέας και δημιουργός αξιών και πολιτισμού, είναι και κώδικας επικοινωνίας.

A2. α.

Θεωρούν = Κύρια πρόταση
ότι η γλώσσα δείχνει τον πολιτισμό = δευτερεύουσα ειδική πρόταση
τον δημιουργεί= Κύρια πρόταση
και είναι ο κύριος φορέας της = Κύρια πρόταση
Κατασκευάζει αξίες και αντιλήψεις = Κύρια πρόταση
και ταυτόχρονα είναι το κύριο μέσο μετάδοσής τους ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες και λαούς = Κύρια πρόταση.

A2. β.

Η γλώσσα, ωστόσο, εκτός από φορέας και δημιουργός αξιών και πολιτισμού, είναι και κώδικας επικοινωνίας. **[Θεματική περίοδος]** Η έρευνα διακρίνει τρεις διαστάσεις της γλώσσας. Η πρώτη διάσταση παρουσιάζει τον πολιτισμό ως αντανάκλαση της επικοινωνίας. Στη δεύτερη διάσταση τονίζεται ο ρόλος της γλώσσας στην παραγωγή εικόνων στο μυαλό μας, στη διαμόρφωση υπαρκτών ή μη εικόνων, αλλά και μιας ατομικής κοσμοθεωρίας. Στην Τρίτη διάσταση, η γλώσσα αναδεικνύεται ως δημιουργός κοινοτήτων με κοινή δράση και παρελθόν. **[Λεπτομέρειες/Σχόλια]** Γλώσσα και πολιτισμός, ως έννοιες άρρηκτα

Έξυπνα και Εύκολα!

συνδεδεμένες, δημιουργούν τις συνθήκες που ευνοούν μια συνεχώς εξελισσόμενη διαδικασία ανάπτυξης και αλλαγής, στο πλαίσιο της οποίας διευκολύνεται η επικοινωνία των ανθρώπων. **[Κατακλείδα]**

A3.

Υποδείξεις της Τράπεζας Θεμάτων

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση

ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο

γλώσσα: αναφορική λειτουργία

Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες/ εμβόλιμες προσφωνήσεις)

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Ο/η μαθητής/τρια μπορεί να εμπλουτίσει τις παρακάτω θέσεις με περαιτέρω επιχειρήματα, αναφερόμενος/η ειδικότερα στα γνωρίσματα της ελληνικής γλώσσας, όπως υπαγορεύει και ο τίτλος της ημερίδας, στο πλαίσιο της οποίας εκφωνεί την ομιλία του/της.

Θέσεις από το κείμενο αναφοράς:

- η γλώσσα αποτελεί γενεσιουργό αίτιο, φορέα πολιτισμού και κύριο μέσο έκφρασής του,
- δεν νοείται πολιτισμός χωρίς την ύπαρξη της γλώσσας, αλλά και η γλώσσα αποτελεί το κατεξοχήν πολιτιστικό στοιχείο όλων των λαών,
- γλώσσα και πολιτισμός αποκτώνται, εξελίσσονται και εμπλουτίζονται ταυτόχρονα,
- το άτομο μέσω της γλώσσας διευρύνει κοινωνικές αντιλήψεις, διαμορφώνει τη σκέψη του, αξίες και «πιστεύω», γίνεται δημιουργός γνώσης και φορέας της επιστήμης,
- η γλώσσα συμβάλλει στην παραγωγή εικόνων στο μυαλό μας, στη διαμόρφωση υπαρκτών ή μη εικόνων, αλλά και μιας ατομικής κοσμοθεωρίας,
- ο πολιτισμός λειτουργεί ως αντανάκλαση της επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων,
- η γλώσσα αναδεικνύεται ως δημιουργός κοινοτήτων με κοινή δράση και παρελθόν,
- γλώσσα και πολιτισμός δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για εξέλιξη και αλλαγή και διευκολύνεται η επικοινωνία των ανθρώπων.

Ενδεικτική Απάντηση

Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές,

Αναμφισβήτητα, η γλώσσα συνδέεται αναπόσπαστα με τον πολιτισμό, γιατί όπως γνωρίζετε επιτρέπει στον άνθρωπο να εκφράσει από τις πιο απλές ιδέες μέχρι και τις πιο σύνθετες και υψηλές ιδέες που επηρεάζουν την κοινωνία.

Έξυπνα και Εύκολα!

www.arnos.gr info@arnos.gr

Οι άνθρωποι αξιοποιώντας τη γλώσσα μπορούν να εκφράσουν τα συναισθήματα και τις ιδέες τους. Αυτό ευνοεί τη συνύπαρξή τους, γιατί όλοι – ανεξάρτητα από το φύλο, τη θρησκεία ή τη χώρα τους – έχουν μερικές φορές παρόμοια συναισθήματα. Ειδικότερα, όταν οι άνθρωποι εκφράζουν συναισθήματα βελτιώνουν τις σχέσεις τους, καθώς γνωρίζονται αληθινά και βελτιώνουν τη συμπεριφορά τους. Το άτομο μέσω της γλώσσας διευρύνει κοινωνικές αντιλήψεις, διαμορφώνει τη σκέψη του, τις πεποιθήσεις του και γίνεται δημιουργός γνώσης και επιστήμης.

Όταν με τη γλώσσα εκφράζονται ιδέες και συλλογισμοί, τότε δημιουργούνται σημαντικά πνευματικά, επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα. Παράλληλα με τη βοήθειά της ο άνθρωπος καλλιεργεί τη φαντασία του, ξεπερνά το πραγματικό και δημιουργεί τη λογοτεχνία. Αν δεν υπήρχε η γλώσσα, δεν θα παρουσιάζονταν τα μεγαλουργήματα του ανθρώπινου πνεύματος. Άλλωστε εκείνη δημιουργεί εικόνες στο μυαλό μας και κατόπιν εμείς τη δική μας κοσμοθεωρία. Η γλώσσα και ο πολιτισμός δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για εξέλιξη και διευκολύνεται η επικοινωνία μεταξύ μας.

Επομένως, γλώσσα και πολιτισμός εξελίσσονται και εμπλουτίζονται ταυτόχρονα. Η έκφραση ιδεών και συλλογισμών επιτρέπει την πραγματοποίηση απλών καθημερινών πράξεων αλλά και την επίτευξη σημαντικών επιτευγμάτων που μας αφορούν όλους.

Ευχαριστώ που με ακούσατε.

[223 λέξεις]

B. Λογοτεχνικό κείμενο

B1. Ο ποιητής αγωνίστηκε σε όλη του τη ζωή του να προστατεύσει τη μητρική του γλώσσα, την ελληνική από τις άλλες γλώσσες που ήθελαν να την αφανίσουν. Αναφέρει ότι η ελληνική γλώσσα απειλείται να χαθεί από τις γλώσσες που τείνουν να επικρατήσουν στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Αν και έζησε στο εξωτερικό, ποτέ δεν λησμόνησε τη μητρική του γλώσσα. Αυτή είναι το μοναδικό μέσο συνέχειας του παρελθόντος και της προσωπικότητάς του. (69 λέξεις)

B2. α. Με το α' ενικό το ποιητικό υποκείμενο εκθέτει προσωπικές εμπειρίες και σκέψεις. Συγκεκριμένα, με το πρώτο πρόσωπο επιτυγχάνεται προσωπικός και εξομολογητικός τόνος, αμεσότητα και ζωντάνια στο ύφος. Οι πληροφορίες διακατέχονται από υποκειμενικότητα και βιωματικότητα του ποιητικού υποκειμένου («φυλάξω , Έφερνα, πολλαπλασίαζα, ξανάφερνα, Πάσχιζα»).

B2. β.

Έξυπνα και Εύκολα!

www.arnos.gr info@arnos.gr

«Τη γλώσσα μου δεν ήταν εύκολο να τη φυλάξω ανάμεσα σε γλώσσες που πήγαιναν να την καταβροχθίσουν».

Το ποιητικό υποκείμενο φαντάζεται τον εαυτό του να προσπαθεί να κρύψει τη γλώσσα του για να την προστατεύσει από άλλες οι οποίες επιδιώκουν να την «καταβροχθίσουν» σαν θηρία. Η εικόνα που δημιουργείται είναι έντονα κινητική, καθώς πρόκειται για ένα «παιχνίδι κρυφτού». Στόχος της παραστατικής αυτής αναφοράς είναι να προκληθεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη ώστε να αντιληφθεί όσο το δυνατόν καλύτερα την αγωνία του ποιητικού υποκειμένου για την προστασία της γλώσσας του.

B3.

1.

Υποδείξεις Τράπεζας Θεμάτων

Το ποιητικό υποκείμενο με ιδιαίτερη έγνοια και αγωνία προσπάθησε στη ζωή του να προστατεύσει την ελληνική γλώσσα, που είναι η μητρική του, από άλλες γλώσσες «που πήγαιναν να την καταβροχθίσουν», γιατί ανήκει στις λιγότερο ομιλούμενες σύγχρονες γλώσσες. Με ευαισθησία και σεβασμό αναφέρεται στην αξία της μητρικής του γλώσσας, που απειλείται και κινδυνεύει να αλλοιωθεί, ακόμη και να χαθεί, από τις γλώσσες που τείνουν να επικρατήσουν στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Ανακαλώντας παιδικές αναμνήσεις, προσωπικές εμπειρίες και βιώματα που συνιστούν αναπόσπαστο μέρος της ίδιας του της ύπαρξης και συνδέονται άρρηκτα με τη γλώσσα του, τονίζει τη σημασία της: μ' αυτήν συνέχιζε πάντα να μετρά, να διατυπώνει ξεκάθαρα και πλούσια τις σκέψεις, τις ανάγκες, τις επιθυμίες και τα συναισθήματά του, να αναπαριστά τον εσωτερικό του κόσμο εν ολίγοις, να προσλαμβάνει το περιβάλλον του, να θυμάται τον εαυτό του ως παιδί, που γνώρισε μέσα από αυτήν τη ζωή. Παρότι και ο ίδιος ο ποιητής χρειάστηκε τα χρόνια που έζησε στο εξωτερικό να επικοινωνεί σε άλλες γλώσσες, «πάσχιζε», κατέβαλε δηλαδή ιδιαίτερη προσπάθεια, να μην ξεχάσει ούτε μία λέξη από την πολύτιμη μητρική γλώσσα, γιατί αυτή τον συνέδεε και με τους αγαπημένους του που έχουν πεθάνει. Αποτελεί, επομένως, το μοναδικό μέσο συνέχειας του προσωπικού του παρελθόντος, συστατικό στοιχείο της ιστορίας και της οντότητάς του.

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/τριας.

Σημαντική, ωστόσο, θεωρείται τουλάχιστον η επισήμανση των ακόλουθων:

- προσπάθεια για βαθιά γνώση της γλώσσας μέσω της εκπαίδευσης
- προστασία της γλώσσας από ξενόφερτα στοιχεία που ενδέχεται να την αλλοιώσουν

Ενδεικτική Απάντηση

Το ποιητικό υποκείμενο στη ζωή του αγωνίστηκε ιδιαιτέρως να φυλάξει την ελληνική γλώσσα, από άλλες γλώσσες «που πήγαιναν να την καταβροχθίσουν», επειδή η Ελληνική δεν

Έξυπνα και Εύκολα!

www.arnos.gr info@arnos.gr

μιλιέται πολύ. Τονίζει την αξία της μητρικής του γλώσσας, που μπορεί και να χαθεί από τις «δυνατές» γλώσσες. Φέρνει στο νου του αναμνήσεις από τα παιδικά του χρόνια, που τον συνδέουν με τη γλώσσα του. Μόνο με τη μητρική του γλώσσα λέει ξεκάθαρα τις σκέψεις του, τις ανάγκες, τις επιθυμίες και τα συναισθήματά του. Αν και πολλά χρόνια έζησε στο εξωτερικό και μιλούσε σε άλλες γλώσσες, πάσχιζε να μην λησμονήσει ούτε μία λέξη από τη μητρική του γλώσσα, γιατί με αυτή συνδεόταν με τους αγαπημένους του νεκρούς. Η γλώσσα είναι τρόπος να συνεχίσει τη ζωή του και να μη χάσει το παρελθόν του. (128 λέξεις)

2.

Υποδείξεις Τράπεζας Θεμάτων

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας που αποτυπώνει προσωπικές εμπειρίες, αναμνήσεις από την παιδική ηλικία, στιγμιότυπα, σκέψεις που αναδεικνύουν τη σημασία της γλώσσας στη ζωή του/της θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένα.

Ενδεικτική Απάντηση

Τις πρώτες μου εμπειρίες για τη γλώσσα τις είχα από τη μητέρα μου και τη γιαγιά μου, που κατάγονταν από τη Σαντορίνη και χρησιμοποιούσαν πολύ την ντοπιολαλιά. Όταν πρωτόακουσα σαν μικρό παιδάκι τη λέξη «δούλιασμα» και «κουλουμούντρες» είπα αφελέστατα ότι δεν ξέρω εγγλέζικα και να μη με ζαλίζουν με αυτά. Μεγαλώνοντας άρχισα να καταλαβαίνω την αξία αυτής της γλώσσας. Ευτύχησα στη Δ' δημοτικού να έχω έναν εξαιρετικό δάσκαλο που προσπάθησε να μας μυήσει στα μυστικά της. Ψάλαμε τότε όλη την ακολουθία στην γιορτή των τριών Ιεραρχών. Καταλαβαίναμε πια τη γλώσσα της εκκλησίας, αλλά μας έλεγε πως υπάρχει μια ακόμη ωραιότερη που την ανακάλυψα πια στο γυμνάσιο. Οι φιλόλογοί μου ήταν έξοχοι, τους χρωστάω πολλά. Με έμαθαν στο αρχαίο κείμενο να ανακαλύπτω πίσω από τις λέξεις πρόσωπα, χαρακτήρες, δράσεις και συναισθήματα. Αθάνατη ελληνική γλώσσα ευτυχής που σε υπηρετώ. (137 λέξεις)